

MIN VEJ

TIL DANMARK

Af borgmester Hermann Clausen

I et grænseland, hvor to kultursamfund griber ind i hinanden, har der altid fundet sindelagsskifte sted. Ogsaa i hertugdømmet Slesvig har mennesker stadig skiftet sindelag. I tidens løb er der af tusinder og atter tusinder Slesvig-Holstenere blevet gode Danskere. Saa-ledes drog P. Hiort Lorenzen som stænderdeputeret ind i Slesvigs stændersal som en god Slesvig-Holstener og blev den betydeligste forkæmper for danskheden. Men ogsaa efter at Slesvig-Holstenismen havde faaet et tysk præg, er der stadig af tysksindede mennesker blevet gode Danskere. Efter Nordslesvigs genforening med moderlandet var mange mennesker, især arbejdere, endnu tysksindede. De blev i kort tid gode Danskere og er det den dag i dag. Saaledes har danskheden i det tidligere hertugdømme Slesvig været i stadig fremskridt de sidste 100 aar. Katastrofer har fremskyndet tempoet. Den tyske katastrofe i 1918 fremskyndede sindelagsskiftets tempo i Nordslesvig. Den prøjsisk-tyske katastrofe i 1945 fremskyndede dette skifte i Sydslesvig. Det er en historisk udvikling i Sydslesvig, som er foregaaet de sidste hundrede aar, og som ikke lader sig dræbe. Den kan kun forhales og er blevet forhalet ved den Bismarck'ske voldshandling i 1864 og ved den prøjsiske undertrykkelse fra 1864 til 1945. Hvis denne undertrykkelse ikke havde været, havde landet til Ejderen f01 længst været dansk. Ikke engang med den prøjsiske militærstøvle har man kunnet paatvinge den folkelige egenart i det tidligere hertugdømme prøjsisk væsen. Hvis danskhed og dansk kultur havde kunnet virke paa lige fod med tysk kultur siden 1850, vilde der i dag ikke være et Sydslesvig-spørgsmaal.

Jeg er født som bondesøn i den sydlige del af Flensborg amt. Mine forfædre paa fædrene side stammer fra det nordlige Angel, paa mødrene side fra Dannevirkeegnen, saa langt kilderne i kirkebøgerne gaar tilbage. Mine bedsteforældre talte dansk og plattysk, mine forældre og deres søskende talte ogsaa delvis dansk. Som tyveaarig kom jeg i Nordslesvig i Aabenraa og Tønder amter i berøring med danskheden. Jeg lærte at tale sønderjydsk og befandt mig vel i dansksindede kredse. De dansksindedes rolige, besindige væsen fængslede mig, især havde jeg stor agtelse for de danske, som dengang før den første verdenskrig under Koller-politikken med stor sejhed og store ofre forsvarede deres folkelige egenart og deres sprog mod prøjseriets vold. Det var den bekendte Koller-politik tid. Jeg saa bønderne og deres koner gaa til forsamlingshusene fulgt af gendarmene med den prøjsiske pikkelhue. Disse lovens øjne havde til opgave at overvaage de danske møder, at forbyde de taler og sange, som af prøjsiske embedsmænd blev anset for at være statsfarlige. Jeg saa, hvorledes danske forældres børn blev presset i de tyske skoler, og hvorledes unge bondesønner blev tvunget i den prøjsiske militærtrøje. Jeg saa, hvorledes dansk kultur, dansk folkelig egenart og dansk sprog systematisk blev gjort ringeagtet fra -prøjsisk side. Min medfødte retsfølelse oprørtes stærkt derved. Der opstod allerede dengang i mig et uudslukkeligt had til denne prøjsiske tvang.

Jeg blev som ungt menneske en fanatisk hader af denne prøjs-eraand, som var saa væsensfremmed for vort slesvigske folk. Jeg udtalte ogsaa offentligt mit mishag og kom derved ofte i konflikt med den prøjsiske øvrighed. Saaledes gik jeg en sen aften i glad stemning hjem fra en fest i den danske ringriderforening. Jeg sang sagte den danske nationalsang, som var de prøjsiske embedsmænd ganske særlig forhadet. Da traadte en prøjsisk gendarm ud af mørket hen til mig, lagde sin tunge soldaternæve paa min skulder og sagde: »De er arresteret, følg med.« Nu blev sagen endnu morsommere. Han havde som statens opsynsmand været til stede ved denne fest og havde nydt rigelig alkohol. Jeg maatte følge med til kroen, hvor festen blev afholdt. Efter at værten, en god Dansker, som jeg kendte, havde sagt god for mig, blev det lille mellemværende ordnet i mindelighed ved en kaffepunch. For jeg gjaldt endnu stadig i landsbyen for Tysker. I mellemtiden havde familieforbindelser knyttet mig endnu nærmere til danskheden. Ved alle politiske drøftelser i de paa-rørendes kreds, som var uundgaaelige, var jeg altid paa de dansksindedes side, fordi min medfødte rets-følelse og min maaske i underbevidstheden slumrende danskhed drev mig til det.

Saa kom den første verdenskrig og efter dens afslutning afstemningen i Nordslesvig. Jeg var i mellemtiden flyttet til den gamle Sli-stad Slesvig og havde faaet ansættelse ved det store tyske foretagende de tyske statsbaner. Mit had til prøjseraanden var kun blevet større ved krigens oplevelser. Saa kom afstemningskampen, der blev ført sydfra af alle tyske partier med en flom af løgne og fordrejelser. Jeg havde imidlertid sluttet mig til det socialdemokratiske parti i Tyskland, fordi jeg troede, at dette parti vilde bekæmpe prøjsieriet bedst, som jeg gav hele skylden for krigen. I afstemningstiden gik jeg ved mange møder skarpt imod den prøjsiske chauvinisme, der stadig udbredte den løgn, at Slesvig-Holsten var tysk til Kon-geaaen. Jeg kendte jo landet. Jeg havde før krigen i lang tid været i Nordslesvig. Til spørgsmaalet dansk eller tysk tog jeg ikke afgørende stilling, fordi jeg ikke havde nogen grund til det, thi byen Slesvig hørte jo ikke til afstemningszonen. Paa det politiske omraade gik jeg ind i en haard kamp mod den prøjsiske uaand i den tro, at det vilde være muligt at skabe et demokrati i det prøjsiske Tyskland. Spørgsmaalet dansk eller tysk var ikke aktuelt for mig, fordi jeg udenrigspolitisk set som socialdemokrat blev en ivrig forkæmper for den anden internationale. Jeg kæmpede til 1933 med største beslutsomhed mod prøjseraandens bærer, det prøjsiske junkervæsen, i førende stilling i det socialdemokratiske parti, til sidst som raadmand og formand for det socialdemokratiske parti i byen Slesvig. I 1933 led denne stolte antifascistiske bevægelse, som hovedsagelig støttedes af de socialdemokratiske arbejdere, nederlag i kampen mod den højeste udfoldelse af den prøjsiske militarisme, Hitlerismen.

Mine forbindelser med Danmark var ikke blevet afbrudt i Weimarrepublikkens tid. Hver sommer tilbragte jeg ferietiden hos mine slægtninge. Under min politiske virksomhed har jeg ogsaa haft forbindelse med det danske socialdemokrati og havde lært det rene nordiske demokrati at kende. Gentagne gange havde jeg under mine besøg i Nordslesvig lejlighed til at deltage i nationale fester. 1930 deltog jeg i en

genforeningsfest. Man bar almindeligvis denne dag et silkedannebrog paa jakkeopslaget. Jeg bar ogsaa dette flag, som i mellemtiden var blevet mig kært, og tog det med til Slesvig. Dette lille flag har siden dengang hængt over mit skrivebord som et synligt tegn paa min indre tilknytning til Danmark. Men mit ferieophold i Danmark blev i de tunge aar efter 1933 hver gang en stor indre oplevelse. Jeg kunde derved, om ogsaa kun for en kort tid, indaande Nordens frie luft. Og i disse aar modnes langsomt en afgørelse, som ikke mere var til at komme uden om.

Katastrofen i maj 1945 kom, og de frihedskærlige mænd i byen Slesvig mødtes. En dag, det maa have været i maj eller juni 1945, sidder jeg overfor lederen af det danske mindretal i Slesvig. »Hvorledes stiller De Dem til spørgsmaalet om Sydslesvigs genforening med Danmark?« er det spørgsmaal, som han gerne vilde have besvaret. Jeg skildrer forbindelsen med danskheden siden min ungdom. Ungdomserindringer vaag-ner, og i mit indre modnes langsomt beslutningen om at træffe den afgørelse, som er uomgængelig nødvendig, omend det sker i en sen alder. I dette spørgsmaal er man kun ansvarlig for sin egen samvittighed. Ingen udenforstaaende har ret til at fælde en dorn. Den første august 1945 overrækker jeg det danske mindretals forening i Slesvig by min optagelsesbegæring.

Slesvig, i maj 1947.